

Alle 65-vuotiaiden omaishoidon tuen myöntämisohteet

Sosiaali- ja terveyslautakunta 13.11.2019 § 167

SISÄLLYSLUETTELO

Alle 65-vuotiaiden omaishoidon tuen myöntämishjeet	1
1. Yleistä omaishoidon tuesta	3
2. Omaishoidon tuen hakeminen, arviointi ja päätös	3
3. Omaishoidon sopimus ja hoito- ja palvelusuunnitelma	4
4. Omaishoidon tuen hoitopalkkion maksaminen	5
5. Omaishoidon tuen keskeytykset	5
6. Omaishoidon vapaat	6
7. Omaishoitajan hoitotehtävää tukevat palvelut	7
8. Omaishoidon tuen palkkioluokat ja määräytymisperusteet	7
8.1 Alle 18-vuotiaille myönnettävän omaishoidon tuen palkkioluokan kriteerit..	7
8.2 Yli 18-vuotiaille myönnettävän omaishoidon tuen palkkioluokkakriteerit.....	8
9. Omaishoitosopimuksen irtisanominen ja lakkautus.....	9

1. Yleistä omaishoidon tuesta

Omaishoidon tuella tarkoitetaan omaishoidon tuesta annetun lain (2005/937 ja 2016/511) mukaan vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön kotioloissa tapahtuvan hoidon tai muun huolenpidon turvaamiseksi maksettavasta hoitopalkkiosta ja palveluista, jotka määritellään hoidettavan hoito- ja palvelusuunnitelmassa. Omaishoidon tuen tarkoituksena on mahdollistaa hoidettavan asuminen omassa kodissaan mahdollisimman pitkään ja siirtää palveluasumisen tai laitoshoidon tarvetta.

Omaishoidon tuen piiriin otetaan ensisijaisesti ne eniten hoitoa tarvitsevat henkilöt, joiden toimintakyky ja suoriutuminen ovat siinä määrin alentuneet, että he kotona asumisen turvaamiseksi tarvitsevat jatkuvaa henkilökohtaista hoitoa ja huolenpitoa. Henkilökohtaiseen hoitoon sisältyy henkilökohtainen hygienia, pukeutuminen, ruokailussa avustaminen, liikkuminen, ulkoilu, hoidolliset toimenpiteet, avustaminen WC-käynneillä, lääkehoito, valvonta/turvallisuus, ohjaus ja avustaminen. Omaishoito on aina henkilökohtaiseen hoitoon ja huolenpitoon annettavaa apua, ei ainoastaan kodin ulkopuolista asiointia eikä kodinhoidollisia töitä. Omaishoidon tukea ei myönnetä, jos muut palvelut turvaavat hoidon ja huolenpidon paremmin kuin omaishoidon tuki.

Laissa säädetään tuen myöntämisedellytyksistä, alimpien hoitopalkkioiden määrästä, omaishoidon tukena annettavista palveluista, omaishoitajan vapaasta, hoito- ja palvelusuunnitelmasta sekä omaishoitotosopimuksesta.

Tuen hakijalla ei ole subjektiivista oikeutta tuen saamiseen, vaan etuus on määrärahasidonnainen ja sen saaminen perustuu kunnan harkintaan. Omaishoidon tuki ei ole toimeentuloturvaetus. Tuki kohdennetaan eniten hoitoa ja huolenpitoa tarvitseville henkilöille.

Omaishoitajaksi hakeva on velvollinen itse selvittämään omaishoidon palkkion vaikutukset sosiaalietuuksiin esim. työttömyyskorvauksiin, asumistukeen.

2. Omaishoidon tuen hakeminen, arviointi ja päätös

Omaishoidon tukea voidaan myöntää, jos henkilö alentuneen toimintakyvyn, sairauden, vamman tai muun vastaavan syyn vuoksi tarvitsee päivittäistä hoitoa ja huolenpitoa ja joka on mahdollista järjestää kotona omaishoidon tuella.

Lasten ja nuorten omaishoidon tukeen ovat oikeutettuja vaikeasti vammaiset ja sairaat, joiden hoito terveeseen saman ikäiseen lapseen tai nuoreen verrattuna on erittäin vaativaa ja sitovaa. Pääsääntöisesti alle kolme vuotiaan lapsen hoitoon ei myönnetä omaishoidon tukea. Erityisen vaativaa hoitoa ja valvontaa vaativan pienen lapsen kohdalla tuki voidaan myöntää. Vanhemman ja hoitajan roolit tulee pitää toisistaan erillään. Vanhemmuutta tuetaan tarvittaessa muilla tukimuodoilla.

Omaishoidon tukea haetaan omaishoidontukihakemuksella, jonka voi tulostaa internetistä (<http://www.salo.fi/sosiaalijaterveyspalvelut/vammaistenpalvelut/>) tai pyytää soittamalla vammaispalveluiden sosiaaliohjaajalle. Hakemuksen liitteeksi toimitetaan enintään 6 kuukautta vanha lääkärintodistus tai hoitokertomus tai voimassa oleva kuntoutussuunnitelma, josta selviää omaishoidettavan toimintakyky. Hakemusta ei voida ottaa käsittelyyn ilman tarvittavia liitteitä. Omaishoidon tukea ei myönnetä lyhytaikaiseen, tilapäiseen hoidon tarpeeseen.

Kriteerien täyttymistä arvioidaan aina kotikäynnillä hoidettavan kotona. Kotikäynnillä arvioidaan hoidettavan palvelun tarve, omaishoitajan soveltuvuus tehtävään ja muut omaishoidon myöntämisen edellytykset. Arvioinnin apuna käytetään hakemuksen mukana toimitettuja asiakirjoja, tarvittaessa muiden hoidettavan hoitoon osallistuvien henkilöiden ja tahojen asiantuntemusta. Arviointimenetelmiä ovat havainnointi, haastattelu ja erilaiset toimintakyky mittarit. Tarvittaessa voidaan pyytää omaishoitajan terveydentilaa koskeva lääkärintodistus.

Hoitajan tulee olla 18 vuotta täyttänyt elämäntilanteensa, hoitotaitojensa, voimavarojensa, terveytensä ja toimintakykynsä puolesta soveltuva omaishoitajaksi. Hoitajan tulee kyetä kantamaan kokonaisvastuu hoidettavasta.

Hoidettavan kodin tulee olla olosuhteiltaan hoidettavan terveyttä ja hyvinvointia tukeva. Lisäksi kodin tulee olosuhteiltaan mahdollistaa hoidettavalle annettava hoito. Kotikäynnillä on mahdollisuus hoitajan ja hoidettavan tarpeen mukaiseen palveluohjaukseen. Kerrotaan omaishoitotilannetta tukevista sosiaali- ja terveydenhuollon etuuksista ja palveluista sekä kolmannen sektorin tarjoamista palveluista. Selvitetään omaishoidettavan oikeus Kelan alle 16-vuotiaan tai 16 vuotta täyttäneen vammaistukeen tai eläkettä saavan hoitotukeen.

Omaishoidontuen hakemukset käsitellään vammaispalveluiden työryhmässä, jonka jälkeen arvioinnin tehnyt vammaispalveluiden sosiaaliohjaaja päättää tuen myöntämisestä. Päätöksenteon tukena käytetään yksilökohtaista harkintaa. Työryhmässä tapahtuva arviointi tehdään kokonaisvaikutusten, ei yksittäisten kriteerien pohjalta. Sosiaaliohjaaja toimii omaishoitajien yhteyshenkilönä ja seuraa omaishoitoa ja omaishoitajien tilannetta. Omaishoidon tuesta tehdään viranhaltijapäätös, johon on muutoksenhakuoikeus. Omaishoidon tuki myönnetään pääsääntöisesti toistaiseksi. Erityisestä syystä päätös voidaan tehdä määräaikaisena. Jos hoitaja ei täytä omaishoidolle annettuja kriteerejä, voidaan hoidettavan hyvinvointi turvata omaishoidon tuen sijasta muilla tarpeenmukaisilla sosiaali- ja terveyspalveluilla.

3. Omaishoidon sopimus ja hoito- ja palvelusuunnitelma

Omaishoidon tuesta laaditaan omaishoitajan ja kunnan välille omaishoitosopimus, jonka liitteenä on oltava hoito- ja palvelusuunnitelma. Hoito- ja palvelusuunnitelma sisältää omaishoitajan antaman hoidon määrän ja sisällön, muiden hoidettavalle tarpeellisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen määrän ja sisällön, omaishoitajan tehtävää tukevien palvelujen määrän ja sisällön sekä miten järjestetään hoito hoitajan vapaan, terveydenhoitoon liittyvien käyntien tai muun poissaolon aikana.

Hoito- ja palvelusuunnitelmalla varmistetaan omaishoidon toteutuminen siten, että omaishoito yhdessä muiden sosiaali- ja terveydenpalvelujen kanssa turvaa hoidettavan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kannalta riittävät palvelut. Omaishoidon tuen hoito- ja palvelusuunnitelma arvioidaan säännöllisesti. Sopimusta tarkistetaan hoito-olosuhteiden muuttuessa tai tarvittaessa hoidettavan tai omaishoitajan pyynnöstä.

4. Omaishoidon tuen hoitopalkkion maksaminen

Omaishoidon tuen palkkio maksetaan omaishoitajalle. Hoitopalkkion maksu alkaa hakukuukauden alusta. Tukea ei makseta takautuvasti. Hoitopalkkion maksupäivä on seuraavan kuukauden viimeinen päivä. Hoitopalkkion on veronalaista tuloa, josta kaupunki perii ennakonpidätyksen. Omaishoitaja on velvollinen toimittamaan voimassa olevan verokortin. Jos verokorttia ei toimiteta, palkkiosta vähennetään 60 prosenttia veroa.

Verokortin toimitusosoite on:
Sarastia Oy/ Salon toimipiste
Joensuunkatu 7 G
24100 SALO

Kunta maksaa eläkemaksua alle 68-vuotiailta omaishoitajilta. Kaupunki on velvollinen järjestämään omaishoitajalle vapaaehtoisen vakuutuksen omaishoitotyössä sattuvan tapaturman varalle. Omaishoitaja ei ole työsopimuslain tarkoittamassa työsuhteessa, vaan kysymyksessä on toimeksiantosopimussuhde. Eläkeasioista saa lisää tietoa kuntien eläkevakuutuksesta, www.keva.fi.

Hoitajan esittämän erityisen syyn perusteella hoitopalkkio voidaan sopia säädettyä vähimmäismäärää pienemmäksi, esimerkiksi pienemmän hoitopalkkion vastaanottaminen on hänelle tai perheelleen taloudellisesti edullisin vaihtoehto.

Hoitopalkkio voidaan sopia säädettyä määrää pienemmäksi, jos hoidon sitovuus on vähäisempää kuin mitä omaishoitolain 4§ 1 momentti edellyttää. Vähäisempi sitovuus huomioidaan hoitopalkkion suuruudessa (- 100 €), kun hoidettava on pääsääntöisesti arkisin yli seitsemän tuntia esimerkiksi:

- työ- tai päivätoiminnassa
- päivähoidossa
- koulussa
- opiskelemassa
- hoidettava saa runsaasti muita palveluja, esimerkiksi tilapäishoitoa, henkilökohtaista apua, kotihoitoa tai näiden yhdistelmiä
- hoito keskeytyy hoitajan työssäkäynnin ajaksi

Mikäli omaishoitopalkkiota myönnettäessä tai maksettaessa on annettu virheellisiä tietoja tai omaishoitajan laiminlyödessä ilmoitusvelvollisuutensa, voidaan myönnetty palkkio lakkauttaa ja suoritettut erät periä takaisin.

5. Omaishoidon tuen keskeytykset

Solmiessaan omaishoitosopimuksen hoitaja sitoutuu ilmoittamaan välittömästi poissaoloista ja olosuhteiden muutoksista. Muutokset ilmoitetaan omaishoidon asioita hoitavalle sosiaaliohjaajalle. Ilmoitus tehdään, kun kotona tapahtuva hoito keskeytyy esimerkiksi sairaalajakson, tilapäishoidon, opiskelun toisella paikkakunnalla tai päättyy kokonaan. Ilmoitus tehdään myös muista muutoksista, kuten hoitajan vaihtuminen, hoitosuhteen päätyminen, osoitteenmuutos tai terveydentilan muutos tai ulkopuolisen avun lisääntyminen.

Omaishoidon tuen palkkion maksaminen keskeytyy kuukauden kuluttua siitä, kun omaishoito keskeytyy tilapäisesti omaishoidettavan terveydentilassa tapahtuvasta äkillisestä syystä. Jos hoidettava siirtyy palveluasumiseen tai muuhun kodin ulkopuoliseen hoitoon päättyy omaishoidontuki kyseisen kuukauden lopussa. Muu omaishoitajasta tai omaishoidettavasta johtuva keskeytys keskeyttää välittömästi hoitopalkkion maksamisen, ellei kyseessä ole hoitajan kuntoutus tai muu hoito- ja palvelusuunnitelmassa erikseen sovittu keskeytys.

Jos hoidettava on jatkuvasti kodin ulkopuolisessa hoidossa yli 14 vuorokautta kuukaudessa, omaishoidon tukea ei myönnetä vaan palvelut järjestetään muulla tavoin.

6. Omaishoidon vapaat

Omaishoitajalla on oikeus pitää vapaata vähintään kaksi vuorokautta kalenterikuukautta kohti. Hoitajalla oikeus pitää lakisääteistä vapaata kolme vuorokautta sellaista kalenterikuukautta kohti, jonka aikana hän on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Lakisääteisen vapaan pitäminen ei vähennä hoitopalkkion määrää. Omaishoitosopimusta tehtäessä tai sitä myöhemmin tarkistettaessa arvioidaan, onko omaishoitaja oikeutettu kahden tai kolmen vuorokauden vapaaseen. Jos asiakkaan omaishoito keskeytyy yli 10 tuntia arkipäivisin tai yli seitsemäksi (7) vuorokaudeksi kuukaudessa, on omaishoitajalla oikeus kahteen (2) lakisääteiseen vapaapäivään kuukaudessa.

Omaishoitaja voi käyttää lakisääteiset vuorokausivapaansa kotona annettavana sijaishoitona, kehitysvammaistyön tilapäishoitoyksikössä, perhehoidossa tai muussa tilapäishoidossa, joka on kirjattu hoito- ja palvelusuunnitelmaan. Omaishoitaja voi valita vapaiden aikaiseksi hoitomuodoksi palvelusetelillä hankitun hoidon (kotiin tuotettava hoito tai ympärivuorokautinen tilapäishoito) tai vaihtoehtoisesti hoito järjestetään kaupungin osoittamassa hoitopaikassa. Omaishoitajalla on oikeus kieltäytyä palvelusetelistä.

Sijaishoidolla tarkoitetaan hoidettavan kotona annettavaa hoitoa. Sijaishoitajan tulee olla 18 vuotta täyttänyt tai 17 vuotta täyttänyt sosiaali- ja terveysalan opiskelija, jolla on lääkeshoidon opinnot suoritettu. Sijaishoidosta tehdään toimeksiantosopimus sijaishoitajan ja kaupungin välille. Sijaishoitajalle maksetaan kulloinkin voimassa oleva sosiaali- ja terveyslautakunnan määrittämä palkkio. Vuonna 2019 sijaishoitajalle maksetaan hoitopalkkiota 90 euroa, kun hoito kestää vuorokauden. Mikäli hoito kestää alle 24 tuntia, mutta vähintään 12 tuntia, hoitopalkkion suuruus on 60 euroa. Jos hoito kestää alle 12 tuntia, hoitopalkkio on 30 euroa. Sijaishoitajalle maksettava palkkio voi olla enintään 270 euroa kuukaudessa.

Omaishoitajan tulee toimittaa hoitopalkkioilmoitus sijaishoidon käytöstä kuukauden kuluessa tilapäishoidosta vammaispalveluyksikköön toimistosihteerille. Lomakkeita saa vammaispalvelun toimistosihteeriltä, sosiaaliohjaajalta tai sen voi tulostaa internetistä (<http://www.salo.fi/sosiaalijaterveyspalvelut/vammaistenpalvelut/>).

Salon kaupungin kehitysvammahuollon tilapäishoitoyksikössä omaishoidon vapaat järjestetään vähintään yhden vuorokauden jaksoissa. Jos yön yli kestävä hoitoaika tilapäishoidossa jää alle 24 tunnin, se kuluttaa yhden vuorokausivapaan.

7. Omaishoitajan hoitotehtävää tukevat palvelut

Kunnan on tarvittaessa järjestettävä omaishoitajalle valmennusta ja koulutusta hoitotehtävää varten, hyvinvointi- ja terveystarkastuksia sekä hoitajan hyvinvointia ja hoitotehtävää tukevia sosiaali- ja terveystarkastuksia. Salon kaupunki järjestää omaishoitajille joka toinen vuosi COPE-hyvinvointikyselyn sekä mahdollisuuden maksuttomaan terveystarkastukseen. Tarpeen mukaan järjestetään valmennusta ja koulutusta. Kunta järjestää omaishoitajille 1-2 kertaa vuodessa tilaisuuden eri teemojen ja omaishoitajien tarpeen mukaan.

8. Omaishoidon tuen palkkioluokat ja määräytymisperusteet

Omaishoitajalle maksetaan hoitopalkkiota, jonka taso määräytyy hoidon sitovuuden ja vaativuuden perusteella. Hoitopalkkiot tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain (396/2006) 96§:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella.

8.1 Alle 18-vuotiaille myönnettävän omaishoidon tuen palkkioluokan kriteerit

Palkkioluokka I (408,09 €/kk)

- Omaishoidettavalla on jatkuva hoidon tarve
- Omaishoidettava on vaikeasti vammainen tai vaikeasti sairas henkilö, jonka hoito ja huolenpito ovat päivittäin erittäin vaativaa ja sitovaa.
- Hoidettava ei selviä itsenäisesti ikätasoon liittyvistä arkitoimista vaan vaatii jatkuvasti päivittäisissä toimissaan erityistä hoitoa, apua, ohjausta tai valvontaa (esim. syöminen, pukeminen, peseytyminen, wc-toimet, nukkumaan meno).
- Hoidon sitovuuden ja vaativuuden lisäksi kiinnitetään huomiota kommunikaatioon ja sosiaaliseen kanssakäymiseen liittyviin taitoihin.
- Hoidettavalla on vaikeuksia liikkumisessa itsenäisesti kodin ulkopuolella.
- Viitteellinen suositus mittareiden arvoista: alle 16-vuotiaan tai kehitysvammaisen henkilön toimintakykyasteet 30 – 42.

Palkkioluokka II (599,66 €/kk)

- Kaikki kohdan I palkkioluokan kriteerit täyttyvät ja omaishoitajan työ on selkeästi fyysisesti ja psyykkisesti raskasta ja vaativampaa kuin I-palkkioluokassa.
- Hoidettava tarvitsee jatkuvaa ympärivuorokautista hoitoa, apua ja valvontaa.
- Hoidettava on lähes kaikissa henkilökohtaiseen hoitoon liittyvissä toimenpiteissä toisen henkilön avun varassa. Hän tarvitsee apua ja valvontaa sosiaalisessa kanssakäymisessä sekä saattaa vaatia runsaasti erityishoitotoimenpiteitä.
- Hoidettavaa ei voi jättää yksin.
- Viitteellinen suositus mittareiden arvosta: alle 16-vuotiaan tai kehitysvammaisen henkilön toimintakykyasteet 43 – 54.
- Päävastuu hoidosta on omaishoitajalla.

Eryityismaksuluokka (1400,69 €/kk)

- Hoidettavalla on lyhytaikainen ja ympärivuorokautinen henkilökohtaisen hoidon tai huolenpidon tarve.
- Eryityismaksuluokan mukaista palkkiota voidaan myöntää lyhytaikaisesti enintään kuusi kuukautta hoidettavan hoidollisesti raskaan siirtymävaiheeseen esimerkiksi vaikeasta leikkauksesta toipuminen, saattovaiheen hoitoon, toipumiseen vakavasta onnettomuudesta tai leikkauksesta
- Hoitaja on hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen aikana lyhytaikaisesti estynyt tekemästä työtä.
- Hoitajalla ei ole tältä ajalta vähäistä suurempia työtuloja eikä oikeutta erityishoitorahaan tai vuorottelukorvaukseen.

8.2 Yli 18-vuotiaille myönnettävän omaishoidon tuen palkkioluokkakriteerit**Palkkioluokka I (408,09 €/kk)**

- Vaihtoehto päivittäiselle kotihoidolle.
- Hoidettava tarvitsee päivittäin henkilökohtaista huolenpitoa ravitsemuksen-, lääkityksen- ja henkilökohtaisen hygienian hoidossa.
- Fyysisistä, kognitiivisista tai psyykkisistä syistä hoidettavan valvonnan tarve on päivittäistä.
- Hoitaja voi olla ansiotyössä kodin ulkopuolella, mutta on osoitettava miten hoito on järjestetty kyseisenä aikana.

Palkkioluokka II (599,66 €/kk)

- Vaihtoehto laitoshoidolle (vanhainkoti, ryhmäkoti, pitkäaikaissairaanhoito).
- Hoidettava vaatii jatkuvaa ympärivuorokautista henkilökohtaista hoitoa, avustamista ja valvontaa. Hoidettava voi olla osan aikaa päivästä yksin.
- Hoitaja voi olla ansiotyössä kodin ulkopuolella, mutta on osoitettava miten hoito on järjestetty kyseisenä aikana.
- Päävastuu hoidosta on omaishoitajalla.

Eryityismaksuluokka (1400,69 €/kk)

- Hoidettavalla on lyhytaikainen ja ympärivuorokautinen henkilökohtaisen hoidon tai huolenpidon tarve.
- Eryityismaksuluokan mukaista palkkiota voidaan myöntää lyhytaikaisesti enintään kuusi kuukautta hoidettavan hoidollisesti raskaan siirtymävaiheeseen esimerkiksi vaikeasta leikkauksesta toipuminen, saattovaiheen hoitoon, toipumiseen vakavasta onnettomuudesta tai leikkauksesta
- Hoitaja on hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen aikana lyhytaikaisesti estynyt tekemästä työtä.
- Hoitajalla ei ole tältä ajalta vähäistä suurempia työtuloja eikä oikeutta erityishoitorahaan tai vuorottelukorvaukseen.

9. Omaishoitosopimuksen irtisanominen ja lakkautus

Kaupunki voi irtisanoa omaishoitosopimuksen päättymään aikaisintaan seuraavan kahden ja omaishoitaja irtisanomista seuraavan yhden kuukauden kuluttua. Kunta voi purkaa sopimuksen välittömästi, jos sopimus vaarantaa hoidettavan tai hoitajan terveyden tai turvallisuuden.

Omaishoidon tuki lakkautetaan ja omaishoidon tuen maksu päättyy sen kuukauden lopussa, kun hoidettava siirtyy laitokseen, ryhmäkotiin tai vastaavaan tai hoitaja ei kykene hoitamaan hoidettavaa kotona tai muut omaishoidon tuen myöntämisedellytykset eivät enää täyty. Irtisanomisajasta riippumatta sopimus päättyy sen kuukauden lopussa, jonka aikana hoito hoidettavan terveydentilan muutoksista johtuen käy tarpeettomaksi. Kun hoidettava täyttää 65 vuotta, hän siirtyy vanhuspalveluiden omaishoidontuen asiakkaaksi.